

Óndra Łysohorsky

Óndra Łysohorsky, właściwie **Erwin Goj** (ur. [6 czerwca 1905](#) we [Frydku-Mistku](#), zm. [19 grudnia 1989](#) w [Bratysławie](#)) – śląski pisarz, poeta, tłumacz literatury, filolog, twórca literackiego [języka laskiego](#).

Etymologia pseudonimu[\[edytuj\]](#) |

Óndra Łysohorsky znaczy tyle co [Óndraszek Łysogórski](#), to pseudonim i manifest literacki Goja. Pochodzi on od legendarnego, operującego w okolicy [Łysej Góry](#), "beskidnika" (zbójnika) Óndraszka, o którym pisał później też inny Śląski autor, [Gustaw Morcinek](#). Óndraszek był Łysogórskim odpowiednikiem, [Robin Hooda](#), lub znanego np. z [polskiego serialu telewizyjnego Jerzego Passendorfera *Janosik*](#), zbójnika [Janosika](#).

Biografia[\[edytuj\]](#) | [edytuj kod źródłowy](#)

Jego prawdziwe imię i nazwisko to Erwin Goj. Erwin Goj był 9. dzieckiem w rodzinie górnika (Józefa Goja) i tkaczki, uczęszczał do niemieckich gimnazjów: we Frydku-Mistku (1916-19 i 1921-22), w [Boguminie](#) (1921) i w [Ostrawie](#) (1922-24), które zakończył maturą w [1924](#) r., a następnie studiował językoznawstwo, literaturę i filozofię (1924-28) i doktoryzował się z filozofii w r. 1928 na [Uniwersytecie Karola w Pradze](#), tam też studiował w latach 1928-29 [sławistykę](#). Po studiach spędził 6 miesięcy jako stypendysta we Włoszech, po czym pracował jako nauczyciel gimnazjalny na zmianę w słowackich i niemieckich gimnazjach w [Kremnicy](#) (słowac. 1930), w Bratysławie (niem. 1931-35 i 1937-38) i Ostrawie (niem. 1935-36), a następnie w [Trnawie](#) (słowac. 1936-37) i Bratysławie (słowac. 1938-39).

Swoje pierwsze utwory literackie (wiersze) publikował w [1926](#) r. (pod wpływem [Friedricha Hölderlina](#)) po [niemiecku](#). W [1931](#) r. zebrał i opublikował *Wiersze i Ballady laskie*, systematyzując jednocześnie kodyfikację tego języka i tworząc w nim pierwsze pisane utwory literackie w ogóle. [Czesi](#) podsumowali jego twórczość artykułem *Óndra Łysohorsky, czyli [Koźdoń](#) na Parnasie*.

W sierpniu [1939](#) r. wyemigrował do Polski, potem we wrześniu [1939](#) r. zbiegł przed Niemcami do [ZSRR](#) i został tam członkiem Związku Pisarzy Radzieckich i wykładowcą uniwersyteckim języka niemieckiego, m.in. w wyższej szkole pedagogicznej w [Taszkencie](#). W ZSRR przetłumaczono na [rosyjski](#) i wydano w owym czasie (1939-43) cztery tomiki jego poezji. Tłumaczami jego poezji na rosyjski byli tak znani rosyjscy pisarze jak np. [Borys Pasternak](#). Od [1943](#) r. był członkiem Wszechśłowiańskiego komitetu i w tej to pozycji wystąpił z prośbą do "wielkiego językoznawcy" [Stalina](#) o wsparcie dla języka laskiego i przeciw uciskowi ze strony Czechów. Wówczas profesor Radzieckiej Akademii Nauk [Saliszew](#) orzekł bezapelacyjnie, iż język laski nie jest odrębnym językiem, lecz czeskim dialektem, a Lachowie nie są odrębnym narodem.

W [1946](#) r. Goj wrócił do [Czechosłowacji](#) i osiadł w [Bratysławie](#), gdzie pracował początkowo jako nauczyciel w gimnazjum (do [1950](#) r.), a następnie jako bibliotekarz, w dziale literatury radzieckiej i obcojęzycznej biblioteki uniwersyteckiej. W tym czasie uwikłał się w konflikt z władzami komunistycznymi, które uważały go za laskiego wywrotowca i [separatystę](#), gdyż jego laskie utwory, często krytykowały nowe komunistyczne

porządku. Konflikt między Gojem a czeską partią komunistyczną posunął się tak dalece, że konfiskowano i usuwano z bibliotek jego książki, by usunąć Goja całkowicie z pamięci narodu. Blokowano również starania naukowe Łysohorsky'ego, starano się nawet pozbawić go prawa wykonywania zawodu nauczyciela. Pod tak maszyną presją komunistów, Goj czuł się zmuszony ponownie prosić bezpośrednio Stalina o pomoc. Tylko interwencja tego ostatniego sprawiła, iż Goj mógł pozostać nauczycielem, przewodniczącym lokalnego związku pisarzy i przejąć katedrę języków na wydziale filozoficznym w Bratysławie, gdzie w 1960 r. habilitował się z germanistyki. W latach 60. udało mu się nawet w CSRS wydać pełny zbiór swej laskiej poezji.

Łysohorsky wykładał gościnnie na wydziałach slawistyki w zachodniej Europie, był nawet proponowany do nagrody Nobla (1970), zdobywając tym popularność na świecie. Tym nie mniej gros jego laskich utworów nie zostało opublikowanych ani w Czechosłowacji, ani w Polsce, a Goj jest w obu krajach w ogóle mało znany.

Dzieła (wybór)[\[edytuj | edytuj kod źródłowy\]](#)

"Einsicht und Aussicht: Nachfeier des Goethe-Centenariums" (1932)

Spjewajuco piasć" (1934)

"Hłos hrudy" (Głos ziemi) (1935)

"Wybrane wérše" (Wybrane wiersze)(1936), Ołomuniec (1936)

"Laško poezija 1931-1937"

"Pesň o matěri" (1942)

"Zemlja moja" (1942)

"Aj laške řéky płynu do mořa" (1958)

"Brázdou z vesmíru" (1960)

"Lachische Gedichte" Berlin, wydawnictwo: Volk und Welt (1960)

"Danksagung" Lipsk, wydawnictwo: Insel (1961)

"Jediný pohár" Praha (1964)

"Ich reif in meiner Zeit – Gedichte" Berlin, wydawnictwo: Union (1978)

"Laško poezija 1931-1977" Kolonia, wydawnictwo: Böhlau (1988)

Bibliografia[\[edytuj | edytuj kod źródłowy\]](#)

"Poet of a New Nation", Igor Hájek, Cross Currents (University of Michigan)

"Lexikon české literatury K-L" Praga 1993.

"Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A-L" Praga 1995.

"Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000)", I. Málková, S. Urbanová, Ołomuniec 2001.

"Some Unpublished Poems of Ondra Łysohorsky." [Kevin Hannan](#), Oxford Slavonic Papers. New Series 28 (1995).

http://pl.wikipedia.org/wiki/%C3%93ndra_%C5%81ysohorsky

, http://en.wikipedia.org/wiki/Ondra_Lysohorsky